

37

ARAŞTIRMA SONUÇLARI TOPLANTISI 2. CİLT

T.C.

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI

Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

T.C.

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI

Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

37.
ARAŞTIRMA SONUÇLARI
TOPLANTISI
2. CİLT

17-21 HAZİRAN 2019
DİYARBAKIR

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayın No: 3655/1
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayın No: 188/1

YAYINA HAZIRLAYAN
Dr. Candaş KESKİN

17-21 Haziran 2019 tarihlerinde gerçekleştirilen 41. Uluslararası Kazı,
Araştırma ve Arkeometri Sempozyumu, Diyarbakır Dicle niversitesi'nin
katkılarıyla gerçekleştirilmiştir.

Kapak ve Uygulama
Başak Kitap

e-ISSN: 2667-8837

Kapak Fotoğrafı : Tahsin Korkut
2018 Yılı Mardin ve Batman İlleri (Tur Abidin)
Ortaçağ Dönemi Kültür Varlıkları Yüzey Araştırması

Not : Araştırma raporları, dil ve yazım açısından Dr. Candaş KEKSİN tarafından denetlenmiştir.
Yayımlanan yazıların içeriğinden yazarları sorumludur.

Ankara 2020

**41. ULUSLARARASI KAZI, ARAŞTIRMA VE ARKEOMETRİ
SEMPOZYUMU BİLİM KURULU**

**SCIENTIFIC COMMITTEE OF 41TH INTERNATIONAL SYMPOSIUM
OF EXCAVATIONS, SURVEYS AND ARCHAEOOMETRY**

Prof. Dr. Vecihi ÖZKAYA	Dicle Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Dekanı
Prof. Dr. Celal ŞİMŞEK	Laodikeia Kazı Başkanı
Prof. Dr. Douglas BAIRD	Boncuklu Höyük Kazı Başkanı
Prof. Dr. Havva İŐKAN İŐIK	Patara Kazı Başkanı
Prof. Dr. Annalisa POLOSA	Elaiussa Sebaste Kazısı Başkanı
Prof. Dr. Mehmet ÖNAL	Harran Kazı Başkanı
Prof. Dr. Nicholas D. CAHİLL	Sardis Kazı Başkanı
Prof. Dr. İrfan YILDIZ	İçkale Artuklu Sarayı Kazı Başkanı
Prof. Dr. Engelbert WINTER	Doliche Kazı Başkanı
Prof. Dr. Erhan ÖZTEPE	Alexandria Troas Kazı Başkanı
Prof. Dr. Marcella FRANGIPANE	Aslantepe Kazı Başkanı
Doç. Dr. Aytaç COŞKUN	Zerzevan Kalesi Kazı Başkanı

ULUSLARARASI KAZI, ARAŞTIRMA VE ARKEOMETRİ SEMPOZYUMU YAYIN KURALLARI

Göndereceğiniz bildiri metinlerinin aşağıda belirtilen kurallara uygun olarak göndermesi, kitabın zamanında basımı ve kaliteli bir yayın hazırlanması açısından önem taşımaktadır. Bildirilerin yazımında kitaptaki sayfa düzeni esas alınarak;

- * Yazıların A4 kağıda, üstten 5.5 cm. alttan 5 cm. soldan 4.5 cm. sağdan 3 cm. lik bir boşluk bırakılarak, 10 punto ile, bir satır aralığı olacak şekilde, Times New Roman fontu ile en fazla 10 sayfa yazılmalı,
- * Başlık 14 punto, büyük harf ve bold olacak şekilde yazılmalı,
- * Bildiri sahiplerinin isimleri başlığın altında, sağ üstte yer almalı, alt alta sıralanmalı ve unvan kullanılmamalı,
- * Metinde ana başlıklar büyük harflerle ve italik, alt başlıklar, baş harfleri büyük ve italik olarak yazılmalı,
- * Metin içinde geçen yabancı sözcük ve terimler, örneğin "in-situ" italik olarak yazılmalı,
- * Metin içinde Milattan Önce gibi çok alışıl gelmiş kısaltmalar dışında kısaltma kullanılmamalı, Milattan Önce ve sonra kısaltması: M.Ö., M.S. Erken Tunç Çağı: ETÇ olarak kullanılmalıdır.
- * Bölge adlarının ilk harfleri, aynı şekilde yer, coğrafya ve kurum adlarının ilk harfleri büyük yazılmalıdır. Örneğin: Doğu Anadolu, Yakın Doğu, Avrupa, Akdeniz Bölgesi, Dicle Nehri, Ankara Üniversitesi, Türk Tarih Kurumu gibi.
- * Ölçü ve ağırlıklar m. cm. mm. lt. gr. şeklinde yazılmalı,
- * Dipnotlar metnin altında ve metin içinde numaraları belirtilerek, 8 puntoda yazılmalı,
- * Dipnot ve kaynakçada (bibliyografya) kitap ve dergi isimleri italik yazılmalı,
- * Harita, çizim ve resimler 15 adetten fazla olmamalı, fotoğraflar JPG veya TIFF olarak gönderilmeli, gönderilen resimlerin çözünürlüğünün en az 300 pixel/inch olmalı,
- * Çizimlere (Çizim: 1), resimlere (Resim: 1), haritalara (Harita: 1) olarak alt yazı yazılmalı ve kesinlikle levha sistemi kullanılmamalı,
- * Yayım için telif anlaşması gerektiren Googleearth gibi görseller kullanılmamalı,
- * Bildirilere, ilk sayfanın altında, dipnotlardan önce bütün yazarların mutlaka isim, unvan, e-mail ve yazıŐma adresi yazılmalıdır.

Yayınlanacak bildiri sayısının artması, kitapların zamanında basımını güçleŐtirdiđinden, bildirilerinizin sempozyum sırasında teslim edilmesi ya da en geç 1 Ağustos tarihine kadar, yayinlar@ktb.gov.tr e-mail adresine gönderilmesi gerekmektedir.

Yayın kurallarına uymayan ve geç gönderilen bildiriler kesinlikle yayınlanmayacaktır.

PUBLICATION INSTRUCTIONS

The papers presented in the International Symposium of Excavations, Surveys and Archaeometry will be published as before.

In order to complete a high-quality print in time, we kindly request you to send the paper texts in the format specified below:

1. Texts should be written in 10 pages on A4 paper, with Times New Roman and 10 type size within a space of 13.5x19 cm. Line spacing should be 10 points.
2. Heading should be written in bold with 14 typesize and with 14 points of line space. Main headings should be written with capitals, sub-headings with lower letters. Both types of headings should be written in italics.
3. Footnotes should be placed at the bottom of the pages, with their numbers indicated in the text. Footnote texts should be written with 8 type size and line space of 8 points.
4. Book and periodical titles in the footnotes and bibliography should be written in italics.
5. Total number of drawings and photos should not exceed 15. Photos should be either in JPG or TIFF format with at least 300 dpi solution and sent in a separate file.
6. Captions should be added to drawings (Drawing:), photos (Photo:) and maps (Map:). Plate system should not be used.
7. Authors must indicate their names, titles and contact information in their papers.
8. Digital text of the paper should be added to the print-out and both texts should be identical. Otherwise the digital version will be considered default.

As sudden accumulation of papers makes it difficult to complete printing in time, papers should either be submitted during the symposium or sent to yayinlar@ktb.gov.tr until the 1st of August.

The papers that fail to comply with those instructions or that are sent after the deadline will not be published on no account.

İÇİNDEKİLER

Erdoğan ASLAN, Uğurcan ORHAN, L. Ufuk ERDOĞAN, Umut Can KAZANLIOĞLU Kekova Adası Arkeolojik Yüzey/Sualtı Araştırması 2018	1
Erkan FİDAN, Murat TÜRKTEKİ, Sinem TÜRKTEKİ, Umay OĞUZHANOĞLU AKAY, Sezer SEÇER FİDAN, Yusuf TUNA Eskişehir ve Kütahya İlleri Tarih Öncesi Dönem Yüzey Araştırmaları (EKAR) 2018 Yılı Çalışmaları	15
Faris DEMİR Aigeai Yüzey Araştırması 2018	35
Fatma BAĞDATLI ÇAM, Ali BORA, Mükerrrem KÜRÜM, Bülent ÖZTÜRK, Handan B. ALTUNKAYALIER, Suhal SAĞLAN, Yasemin BORA, Asuman KURU, Feride İmrana ALTUN, Sinan PAKSOY, İzzettin ELALMIŞ, Abdülhalim Varol, Cenk BERKANT Bartın İli Yüzey Araştırmaları: 2017-2018	53
Felix PIRSON, Bernhard LUDWIG, Güler ATEŞ Pergamon Çevresinde Yürütülen 2018 Yılı Yüzey Araştırmaları	75
Ferit BAZ 2018 Yılı Termessos Epigrafik Yüzey Araştırmasının Genel Sonuçları	91
Fikret ÖZCAN, Nihal ÇEVİK, Eser YAYAN, İbrahim ACUCE Kuzey Pisidia Yüzey Araştırması 2018	99
Gizem KARTAL, İsmet Berkan ERDEM, Pınar PERÇİN, Metin KARTAL Eskişehir İli Tarih Öncesi Arkeolojisi Yüzey Araştırması (II), 2018	125
Gökhan COŞKUN Lebedos ve Territoryumu Arkeolojik Yüzey Araştırması, 2018	141
Göknil ARDA Harosman (Ortakent) Mağaraları Belgeleme Çalışması	157
Güner SAĞIR Kars İli ve Çevresinde Yer Alan Ortaçağ Ermeni Kiliseleri (Ani Hariç) Yüzey Araştırması 2018 Yılı Çalışmaları	173

Hacer SANCAKTAR, Kudret SEZGİN, Ayça DOKUZBOY, İter TANRIVERDİ Yozgat İli ve İlçeleri Arkeolojik YüzeY Araştırması: 2018 Yılı Çalışmaları	187
Harun OY, Doğuş COŐAR, Göknur BEKTAŐ UŞak-Ulubey İlk Tunç Çağı Araştırmaları	209
Hatice PAMİR, Ayőe BELGİN HENRY, Canan KARATAŐ YÜKSEL Kuseyr Yaylası YüzeY Araştırması 2018	231
Hülya ÇALIŐKAN AKGÜL, Sinan KILIÇ, Serkan DEMİREL Trabzon İli Protohistorik Dönem (Kalkolitik ve Tunç Çağları) YüzeY Araştırması 2018 Yılı Ön Sonuçları	253
Hüseyin METİN, Salih SOSLU Kremna ve Çevresi YüzeY Araştırması 2018	277
Hüseyin Sami ÖZTÜRK, Ezgi Demirhan ÖZTÜRK Sakarya ve Bilecik İllerinde Epigrafik Tarihi-Coğrafi YüzeY Araştırması 2018	291
İbrahim KUNT Mevlâna Müzesi Haziresindeki Mezar Taşları	297
İlker IŐIK 2018 Yılı Konya İli, Karatay ve Altınekin İlçeleri, Bozdağ Milli Parkı Doğu ve Kuzey Kesimi YüzeY Araştırması	309
İrfan DENİZ YAMAN, Mustafa YILDIZ, İraz ASLI YAMAN Aksaray İli Paleolitik Çağ YüzeY Araştırması (2018)	327
İsmail BAYKARA, Berkay DİNÇER, Serkan ŞAHİN, Ece EREN Esin ÜNAL, Birkan GÜLSEVEN Van İli Neojen ve Pleistosen Dönemleri YüzeY Araştırması-2018	343
İsmail ÖZER, Mehmet SAğIR, İsmail BAYKARA, Başak KOCA ÖZER, Berkay DİNÇER Naoki MORİMOTO, Wataru MORİTA, Serkan ŞAHİN, Ece EREN, Öznur GÜLHAN, Ayşegül ÖZDEMİR 2017 ve 2018 Yılı Muğla ve Çanakkale İlleri YüzeY Araştırması	355
Jeroen POBLOME, Rinse WILLET, Patrick T. WILLET, Ralf VANDAM, Chris CARLETON, Eva KAPTİJN, Hendrik ULENERS Adnan MİRHANOğLU, Maarten LOOPMANS The 2018 Sagalassos Survey Research	375

Kadriye ÖZÇELİK, Hande BULUT, Esra TUNÇEL, Eşref ERBİL, Murat MUTLU Denizli İli Prehistorik Dönem Yüzey Araştırması, 2018.....	401
Maria ANDALORO, Murat E. GULYAZ, Paola POGLIANI, Hatice TEMUR Wall Painting Restoration And Conservation In The New Church Of Tokalı In Goreme's Open Air Museum	415
Mehmet Ali YILMAZ, Rainer M. CZICHON, Mehmet DENİZ, Hüseyin DÜLGER Samet AKIN, Aybüke NACAR, Anıl SÖYLER, Hasan ÇELİK, Fırat YİĞİT Uşak Protohistorik Dönem Yüzey Araştırması (UPDAP) 2018 Yılı Sonuçları	435
Mehmet ÖNA, Süheyla İrem MUTLU, Semih MUTLU Harran Ovası Yüzey Araştırması 2018.....	469
Mehmet ÖZHANLI, Hakan ALPASLAN, Ersin ÖZEN, Ali GÜNDOĞAN, Habibe UĞUZ Isparta İli Yalvaç, Gelendost ve Şarkikaraağaç İlçeleri Arkeolojik Yüzey Araştırması 2018	487
Mehmet SAĞIR, İsmail ÖZER, İsmail BAYKARA, Seçil SAĞIR Serkan ŞAHİN, Ece EREN, Ayşegül ÖZDEMİR, Berkay YAŞAR 2018 Yılı Ankara İli ve İlçeleri Yüzey Araştırması	499
Michele MASSA, Christoph BACHHUBER, Fatma ŞAHİN Deniz SARI, Hüseyin ERPEHLİVAN, Yusuf TUNA Konya İli Karatay ve Çumra İlçeleri Arkeolojik Yüzey Araştırması Projesi 2018 Yılı Sonuçları.....	511
F.Mine TEMİZ, Müge ÇİFTYÜREK, Servet ÇAYAN Hatay İli Türk ve İslam Dönemi Yüzey Araştırması 2018.....	529
Muhammet ARSLAN, Bekir KARACABEY, Ahmet ŞEN Ortaçağ'dan Günümüze Kars ve İlçelerindeki Türk Dönemi (2018 Yılı Çalışmaları).....	551
Murat AKAR, Ulaş AVŞAR, Müge BULU Amik Ovası Bölgesel Yüzey Araştırması 2018 Yılı Çalışmaları	577

DENİZLİ İLİ PREHİSTORİK DÖNEM YÜZEY ARAŞTIRMASI, 2018

Kadriye ÖZÇELİK*
Hande BULUT
Esra TUNÇEL
Eşref ERBİL
Murat MUTLU

I. GİRİŞ

2018 yılı “Denizli İli Prehistorik Dönem Yüzey Araştırması” proje çalışmamız, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü’nün izni ve Türk Tarih Kurumu’nun maddi destekleri ile 31.08.2018-11.09.2018 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir¹.

Prof. Dr. Kadriye Özçelik başkanlığındaki araştırma heyetinde; Araştırma Görevlisi Hande Bulut, Jeolog Esra Tunçel, Arkeologlar Evun Sevgi Okumuş, Güngör Özçelik ve Murat Mutlu yer almıştır. Yüzey araştırmamızın, Kültür ve Turizm Bakanlığı temsilcisi ise Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi uzmanlarından Mehtap Türkmen olmuştur².

* Prof. Dr. Kadriye ÖZÇELİK (Araştırma Başkanı), Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Tarih Öncesi Arkeolojisi Anabilim Dalı, 06100-Sıhhiye Ankara/TÜRKİYE. kozcelik20@gmail.com

Arş. Gör. Dr. Hande BULUT, Düzce Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Düzce/TÜRKİYE. handebulut@duzce.edu.tr

Jeolog. Esra TUNÇEL, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Gülümbe Kampüsü/Bilecik/TÜRKİYE. esra.tuncel@bilecik.edu.tr

Arş.Gör. Eşref ERBİL, Mardin Artuklu Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Mardin/TÜRKİYE. erbilesref@gmail.com

Arkeolog. Murat MUTLU, muratmutlu1961@gmail.com

¹ Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü’ne araştırmamıza verdikleri izinden dolayı, Türk Tarih Kurumu’na ise maddi desteklerinden dolayı çok teşekkür ediyoruz. Ayrıca, Denizli İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü’ne, Denizli Arkeoloji Müzesi Müdürü Sayın Hasan Hüseyin Baysal’a ve müze araştırmacılarına çok teşekkür ediyoruz. Denizli Acıpayam ilçesindeki çalışmalarımız sırasında ekibimize konaklama ve ulaşım desteği sunan Belediye Başkanı Sayın Hulusi Şevkan ve Belediye Başkan Yardımcısı Sayın Hüseyin Erdem’e araştırmamıza gösterdikleri ilgiden, sundukları destekten dolayı ne kadar teşekkür etsek azdır.

² Yazarlar olarak, araştırmamızdaki diğer heyet üyeleri ile Sayın Türkmen’e araştırmamıza olan değerli katkılarından ve gösterdikleri özveriden dolayı çok teşekkür ediyoruz.

“Denizli İli Prehistorik Dönem Yüzey Araştırması” projesi kapsamında daha önceki yıllarda gerçekleştirdiğimiz çalışmalar sonucunda; Honaz, Serinhisar, Baklan, Buldan ve Güney ilçelerinde Paleolitik Çağ’ın özellikle erken evrelerine ilişkin önemli kültürel verilere ulaştığımız³. Söz konusu ilçelerdeki buluntu alanları, genellikle kısa süreli de olsa bir konaklamayı işaret eden zengin yontmataş endüstri grubunu içermektedir. Tekil buluntulara ulaşılan alanlar ise daha azdır. Tüm bu buluntular ışığında Denizli’nin Paleolitik Çağ kültürel yapısı hakkında genel bir değerlendirme yapmak olanaklıdır. Alt Paleolitik dönemleri nitelendiren yontmataş endüstriler; yontuk çakıl kültürüne ait kıyıcı ve kıyıcı aletler, iki yüzeyle aletler, çok yüzeyle ve nacak gibi iri aletlerle birlikte şekilsiz yonga çekirdekleri ile bu çekirdeklerden yontulmuş kaba yongalardan oluşmaktadır. Bu yongalar ise genellikle dişlemeli aletler olarak şekillendirilmişlerdir. Söz konusu endüstri grubu, Denizli İli sınırları içinde birbirlerine kilometrelerce uzakta olan alanlarda bile hammadde farklılıklarına rağmen aynı tekno-tipolojik yapıyı sunmaktadır. Orta Paleolitik dönemi işaret eden buluntu alanı ve buluntu sayısı ise araştırdığımız bölgeler dahilinde daha sınırlı görünmektedir. Sınırlı olmasına rağmen yontmataş grup bu dönemin; *levallois* çekirdek ve yongalar, *moustérien* uç ve kazıyıcılar gibi en karakteristik ve tanımlayıcı teknolojik ve tipolojik formlarıyla belirginleşmektedir.

2018 yılı yüzey araştırması, Denizli İlinin diğer ilçelerinde de Paleolitik bulgulara ulaşabilmek, Denizli’nin ilk sakinlerinin bu coğrafyadaki hareket noktalarını bütün olarak görebilmek ve mağara ya da açık havada stratigrafik konumda bir Paleolitik yerleşime rastlayabilmek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

2018 yılı yüzey araştırması kapsamında Denizli İlinin yüzölçümü olarak oldukça geniş olan ve Ege Bölgesi’nden Akdeniz Bölgesi’ne geçiş noktasında bulunan Acıpayam ilçesinde araştırmalar yapılmıştır. Acıpayam ilçesi, proje kapsamında daha önce hiç inceleme yapmadığımız bir bölgedir.

Bu araştırma sezonunda da araziye çıkmadan önce ön çalışmalar gerçekleştirilmiş, Pleistosen dönem kültürel kalıntlarına ulaşabileceğimiz yapıdaki arazilerin mümkün olduğu ölçüde yürünerek araştırılması planlanmıştır. Denizli Arkeoloji Müzesi araştırmacılarının, özellikle Müze Müdürü Sayın Hasan Hüseyin Baysal’ın daha önceden bu bölgelerde yaptıkları çalışmalar sırasında edindikleri gözlemler her zamanki gibi bizim için oldukça yol gös-

³ Özçelik ve diğ. 2016; Özçelik ve diğ. 2017; Özçelik ve Bulut 2018; Özçelik ve diğ. 2019.

terici olmuştur. Acıpayam Belediye Başkanı Sayın Hulusi Şevkan ve Belediye Başkan Yardımcısı Sayın Hüseyin Erdem'in bölge hakkında verdikleri bilgiler ve yönlendirmeleri ise daha sistemli hareket etmemizi sağlamıştır. Ayrıca zaman zaman yöre halkı ve özellikle de muhtarlıklardan araziye ilişkin edinilen bilgiler de çalışmamıza katkıda bulunmuştur. Araştırmalarımız sonucu tespit edilen buluntu alanlarının GPS ile koordinatları alınmış ve 1/25.000'lik haritalara işlenmiştir. Yontmataş endüstriye ilişkin çok karakteristik parçalar ise envanterlenip müzeye teslim edilmiştir.

II. ARAŞTIRILAN ALANLAR VE BULGULAR

Arazi çalışmalarına başlangıç noktası olarak Acıpayam ilçesinin doğusunda yer alan ve doğal mağaralar açısından zengin olan Dodurga Mahallesi seçilmiştir. Yeniköy ve Bostanköy güzergahındaki arazi yapıları incelenerek Dodurga'ya ulaşılmış ve ilk olarak Keloğlan Mağarası'na gidilmiştir. Turizme açık olan mağara, Karadağ'ın Bucakiçi mevkinde Keloğlanlar Yakası adı verilen yamaçta bulunmaktadır. Mağarada çok yoğun sarkıt ve dikit oluşumları dikkat çekmektedir. Bu oluşumlar mağaranın tabanını neredeyse tamamen kapatmıştır. Sadece birkaç alanda kısmi olarak kültürel dolgunun varlığı görülmüştür. Çok az miktarda kırık seramik parçasına rastlanmıştır. Paleolitik dönemleri karakterize eden bir bulgu ile karşılaşılmemiştir.

Aynı bölgedeki bir diğer mağara olan Aslanini, Dodurga'ya 2 km mesafededir. Daha önceden arkeolojik sit alanı olarak tescillenmiş Aslanini Mağarası birkaç gözden oluşmaktadır. Bunlardan 2 tanesine zorlukla girilebilmiş, Keloğlan Mağarası'nda olduğu gibi sarkıt ve dikit oluşumları dikkat çekmiştir. Her 2 gözde de Paleolitik dönemleri karakterize eden bir buluntu ile karşılaşılmemiştir. Ancak mağaraya tırmanış sırasında yol üzerinde 1. *Buluntu Alanı* olarak işaretlediğimiz yerde çakmaktaşıdan keski ağızlı/yatay bir ok ucu bulunmuştur (Resim: 1).

Kamış ya da ahşap sapın ana eksenine bağlanan keski ağızlı ok uçlarının distal uçtan inceltelen sapa bir macunla monte edilmiş aletler oldukları belirtilmiştir. Keski ağızlı ok uçlarında görülen tipolojik değişiklikler, kronolojik bir gösterge olabilir. En erken formlar içbükey üçgen olanlarıdır. Bunları ikizkenar üçgenler takip eder. Dikdörtgenler/yamuklar ise Kalkolitik'te ortaya çıkarlar ve Erken Bronz I'de devam ederler⁴. Aslanini Mağarası yama-

⁴ Taşkiran 2013: 2.

cında bulduğumuz ince bir yonga parçası üzerine iki kenardan mesialden başlayıp proximalde birleşen ince düzeltilemiş ok ucu, üçgen forma daha yakın görünmektedir. Ancak bu bölge için tanımlanan ilk keski ağızlı/yatay ok ucu olmasından dolayı ve bölgesel farklılıkların olabileceği düşüncesiyle elimizdeki bu ucu sadece tipolojisine dayanarak şimdilik belirli bir döneme bağlamanın doğru bir yaklaşım olmayacağı kanısındayız.

Dodurga Mahallesi'nde Şanlar Deresi mevki olarak adlandırılan arazide kaya sığınağı şeklindeki 2 doğal oluşum incelenmiştir. Geç dönemlerde farklı amaçlarla kullanılmış bu alanlarda Paleolitik Çağ'ı nitelendiren bir bulguya rastlanmamıştır. Dodurga Mahallesi'nde incelenen diğer alanlar Gavur Yolağı (Gavur Merdivenleri) ve Yörük Osmanlar mevkileridir.

Dodurga'nın güneyindeki Yazır Mahallesi'ne ait arazilerde incelemeler yapılmıştır. Sonrasında Gümüşköy ve Kumafşarı Mahallelerine ait araziler Paleolitik Çağ potansiyelleri açısından araştırılmıştır. Bademli Mahallesi'nin içindeki kurumuş dere yatağına, çevredeki arazilere ve yol yapım çalışmalarını sırasında oluşan kesitlere bakılmıştır. Özellikle dere yatağı çevresinde bol miktarda radyolarit hammaddenin varlığı görülmüştür. Ancak yontulmuş bir örneğe raslanmamıştır.

Yeşildere, Yumrutaş, Garkın, Corum ve Uçarı güzergahındaki araziler incelenmiştir. Garkın ve Corum arasında uzaktan farkedilen bir mağaraya tırmanılmıştır. Küçük bir in niteliğindeki bu alanda kültürel bir dolgu ya da buluntu ile karşılaşılmamıştır.

Acıpayam'ın kuzeyinde yer alan Sırçalık, Karahüyükavşarı, Yeşilyuva, Kuyucak, Karahüyük, Yassihüyük, Ovayurt, Apa ve Alaattin mahallelerine ait bazı araziler de Paleolitik açıdan incelenmiş ancak herhangi bir buluntu ele geçmemiştir.

Acıpayam merkeze yakın olan Alacain Mahallesi'nde bulunan ve daha önceden arkeolojik sit alanı olarak tescillenmiş olan Alacain (Alicin) Mağarası da incelenen mağaralar arasında yer almaktadır. Alacain birçok gözden oluşmaktadır. Bu gözlerde ve çevrede Paleolitik Çağ'a tarihlendirilebilecek bir buluntu olmadığı görülmüştür.

Alacain Mahallesi'nin güneydoğu istikametindeki Bedirbey, Dedebağ, Darıveren ve Arıveren mahallelerine ait arazilerde de kısmi araştırmalar gerçekleştirilmiştir.

II.1. Dedebağ Mahallesi Paleolitik Çağ Buluntuları

Buluntu Alanı: 2

Koordinatlar: 35 S 0715339 D. 4131751 K. Rakım: 923 m.

Dedebağ Mahallesi sınırları içinde 2018 araştırma sezonunun ilk Paleolitik buluntuları olan 2 yontmataş parça ele geçmiştir. Yonga çekirdeği olan bu parçalardan bir tanesi şekilsiz bir form gösterir. Diğeri ise *levallois* aşamasından geçmiş tükenmiş, küçük disk biçimli bir çekirdektir (Resim: 2). Merkezil *récurrent levallois* tekniğin izlerini yansıtan bu çekirdek artık disk haline dönüşmüştür. 2017 yılı araştırma sezonunda tip ve boyut olarak bu parçaya çok benzer bir örnek Baklan ilçesi, Boğaziçi Mahallesi sınırları içindeki bir araziden ele geçmişti. Disklerin teknolojik olarak benzer örneklerinin ise Karain Mağarası E Gözü'nde (Antalya) I.1'den (5. arkeolojik seviye) III.2'nin tabanına kadar uzanan, belirgin bir ısınma evresinin yaşanmış olduğu belirtilen ve *Karain tip Moustérien* olarak adlandırılan Orta Paleolitik seviyelerden yoğun olarak ele geçtiğini belirtmiştik⁵.

Acıpayam merkezin güneyinde yer alan Çakırköy, Kelekçi ve Örenköy mahallelerine ait araziler kısmi olarak araştırılmıştır. Örenköy Mahallesi'nin incelenen arazilerinde Paleolitik dönemlerde yontmataş alet üretiminde hammadde olarak kullanılmaya elverişli kayaçların varlığı görülmüş ancak yontulmuş bir parça ele geçmemiştir.

Acıpayam merkezin yine güneyinde yer alan Mevlütler ve Akalan Mahalleleri 2018 yılı yüzey araştırması projesi kapsamında incelenen son bölge olmuştur.

II.2. Mevlütler Mahallesi Paleolitik Çağ Buluntuları

Buluntu Alanı: 3

Koordinatlar: 35 S 0702662 D. 4140222 K. Rakım: 1248 m.

Mevlütler Mahallesi'nin oldukça yüksek rakımlı arazilerinde Alt/Orta Paleolitik dönemlere tarihlendirilebilecek 2 adet yonga çekirdeği bulunmuştur. Bu çekirdeklerden bir tanesi şekilsiz, diğeri ise atipik disk biçimlidir (Resim: 3).

II.3. Akalan Baraj Bölgesi Paleolitik Çağ Buluntuları

Mevlütler Mahallesi'nden Akalan Barajı'na doğru inerken Döverlik mevki-si olarak adlandırılan arazide Alt/Orta Paleolitik dönemleri karakterize eden

⁵ Özçelik ve diğ. 2019: 381-382.

yontmataş endüstriye ait çok sayıda parçanın varlığı görülmüştür. Bu buluntular barajın hemen üzerindeki tepelik arazide (4. buluntu alanı) ve biraz daha aşağıda Mevlütler-Akalan yolunun hemen üzerinde (5. buluntu alanı) olmak üzere 2 alanda yoğunlaşmıştır. Her iki alanda da yontmataş endüstri ile birlikte yontulmamış halde irili ufaklı çok sayıda hammadde gözlenmiştir. Çok kaliteli olmayan yerel bir çakmaktaşı olan bu hammadde, daha önceki araştırma sezonlarımızda çok sayıda Paleolitik Çağ buluntu alanına rastladığımız Honaz ilçesi, Aydınlar Mahallesi, Akbaş Baraj Bölgesi'ndekilerle aynı yapıdadır. 2017 yılı arazi çalışmalarımızda Akbaş Baraj Bölgesi'nde baraj çalışmaları sonucu ortaya çıkan kesitleri incelediğimizde söz konusu hammaddenin irili ufaklı yumrular halinde depolanmış olduklarını görmüştük⁶. Akalan Baraj Bölgesi'nde ise bu sezonda yeterli vaktimiz kalmadığı için hammadde kaynağını incelemeye yönelik detaylı bir çalışmayı daha sonraki sezonlara bıraktık.

Buluntu Alanı: 4

Koordinatlar: 35 S 0705356 D. 4139293 K. Rakım: 1122 m.

Akalan Barajı'nın üzerindeki tepelik ve ormanlık arazide, ağaçların kesilmiş olduğu alanlarda, baskın alet grubunu yontuk çakılların oluşturduğu bir endüstri görülmüştür. Bu grupta, hammaddenin tek kenarından iki yüzeyden de yongalar alınarak kesici bir ağız oluşturulan kıyıcı alet formları sayısal olarak çoğunluğu oluştururlar (Resim: 4,5). 2 adet iki yüzeyli alet bu alanın en karakteristik parçalarındandır. İkisi de tek yüzeyde kısmi hamyüz kalıntısı içermektedir. Asimetrik formdaki bu aletler sert vurgaçla kenarlarından iri yongalar alınarak şekillendirilmişlerdir (Resim: 6). Tek örnekle varlığını gördüğümüz çok yüzeyli alet yuvarımsı formdadır. Endüstri grubu içinde ayrıca *levallois* çekirdekler, yuvarımsı çekirdekler ve şekilsiz çekirdekler ile içlerinde bir tanesinin *levallois* olduğu birkaç yonga dikkat çekmektedir. Taşmalığı yonga olan uç ya da kazıyıcı gibi düzeltili bir alet formu ise gözlenmemiştir. Daha kaliteli çakmaktaşıdan yontulmuş birkaç parça dışında tüm endüstri yukarıda bahsettiğimiz yerel hammaddeden yontulmuştur.

Buluntu Alanı: 5

Koordinatlar: 35 S 0705434 D. 4139423 K. Rakım: 1103 m.

Akalan Barajı'nın üzerindeki tepelik arazi ile Mevlütler-Akalan yolunun arasında kalan arazide 4. buluntu alanındakilerle aynı tekno-tipolojik yapıyı

⁶ Özçelik ve diğ. 2019: 382-383.

gösteren bir endüstrinin varlığı görülmüştür. En yoğun grup yine kıyıcı aletlerdir (Resim: 7). Şekilsiz çekirdekler, *levallois* çekirdekler (Resim: 8), atipik disk formlu çekirdekler ve üst yüzeyi tamamen kabuk kaplı kaba bir yonga da bu grup içinde yer alan formlardandır.

II.4. Akalan Mahallesi Paleolitik Çağ Buluntuları

Buluntu Alanı: 6

Koordinatlar: 35 S 0706862 D. 4138422 K. Rakım: 1018 m.

Akalan Barajı ile Akalan Mahallesi arasında Bağbaşı mevkiisi olarak adlandırılan arazide geniş bir alana yayılmış şekilde yoğun bir yontmataş buluntu grubu bulunmuştur. Döverlik mevkiisi endüstrileri ile birebir örtüşen bu grup Alt/Orta Paleolitik karakterlidir. Genel endüstri grubu içinde kıyıcı aletlerin oranı 4. ve 5. buluntu alanlarındaki kadar baskın değildir (Resim: 9). *Levallois* çekirdeklerin oranında artış vardır. *Lineal* (Resim: 10) ve çok karakteristik merkezci *récurrent* formlar (Resim: 11) dikkat çekicidir. Şekilsiz çekirdek ve dış yüzlerinde tümüyle ya da kısmen kabuk taşıyan kaba yongalar da endüstri grubundaki diğer parçalar arasında yer alırlar. Kullanılan hammaddenin büyük kısmı Döverlik'teki yerel hammaddedendir. Ancak uzak kökenli daha kaliteli ve farklı çakmaktaşı örnekler de azımsanamayacak orandadır.

III. SONUÇ

2018 yılında yüzey araştırması projesi çerçevesinde, Denizli'nin yüzölçümü en geniş ilçelerinden olan Acıpayam'da Paleolitik Çağ odaklı incelemeler gerçekleştirilmiştir. Acıpayam ilçesinin özellikle orta ve kuzey kesimleri büyük oranda taranabilmiştir. Dodurga ve Alacain Mahalleleri arazilerinde yer alan, Paleolitik Çağ'da insanların yerleşimi için elverişli yapıdaki çok sayıda mağara gözden geçirilmiştir.

Dedebağ ve Mevlütler Mahallesi, tekil buluntularla bu bölgede Paleolitik yaşama dair izleri bize sunmaktadır. Akalan Baraj Bölgesi ise şimdiye dek Denizli'de karşımıza çıkan en zengin Paleolitik buluntu topluluklarını barındıran alanlar arasındadır. Yontmataş endüstrinin genel görünümü Alt/Orta Paleolitik teknolojileri yansıtmaktadır. Çalışma sezonumuzun son günlerinde tespit edebildiğimiz, çok zengin buluntuların belirli alanlarda yoğunlaştığı bu bölgenin; Paleolitik Çağ insanları tarafından kısa süreli mi, yoksa stratigrafik bir yapı oluşturabilecek yeterlilikte bir süre boyunca mı yerleşim

gördüğü ve hammaddeyi tam olarak nereden edindikleri gibi sorulara cevap alabilmek için detaylı bir çalışma önümüzdeki araştırma sezonuna bırakılmıştır.

Acıpayam'ın bugüne kadar hiç bilinmeyen Paleolitik Çağ geçmişinin izlerini sunan Akalan Baraj Bölgesi yontmataş endüstrisi, daha önceki sezonlarda Denizli'nin aralarında kilometrelerce mesafe olan farklı ilçelerinde saptadıklarımızla aynı tekno-tipolojik yapıdadır. Bu durum Paleolitik Çağ'ın erken evrelerinde insanların bu coğrafyada yoğun bir hareketlilik gösterdiklerini kanıtlamaktadır.

KAYNAKÇA

ÖZÇELİK, K., G. KARTAL, B. FINDIK, (2016), "Denizli İli Prehistorik Dönem Yüzey Araştırması, 2014", 33. *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, Cilt 1: 377-396.

ÖZÇELİK, K., A.VIALET, H. BULUT, (2017), "Denizli İli Prehistorik Dönem Yüzey Araştırması, 2015", 34. *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, Cilt 1: 505-523.

ÖZÇELİK, K., H. BULUT, (2018), "Denizli İli Prehistorik Dönem Yüzey Araştırması, 2016", 35. *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, Cilt 2: 85-98.

ÖZÇELİK, K., İ. ÇİÇEK, N. TÜRKOĞLU, H. BULUT, E. TUNÇEL, E. ERBİL, (2019), "Denizli İli Prehistorik Dönem Yüzey Araştırması, 2017", 36. *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, Cilt 2: 377-390.

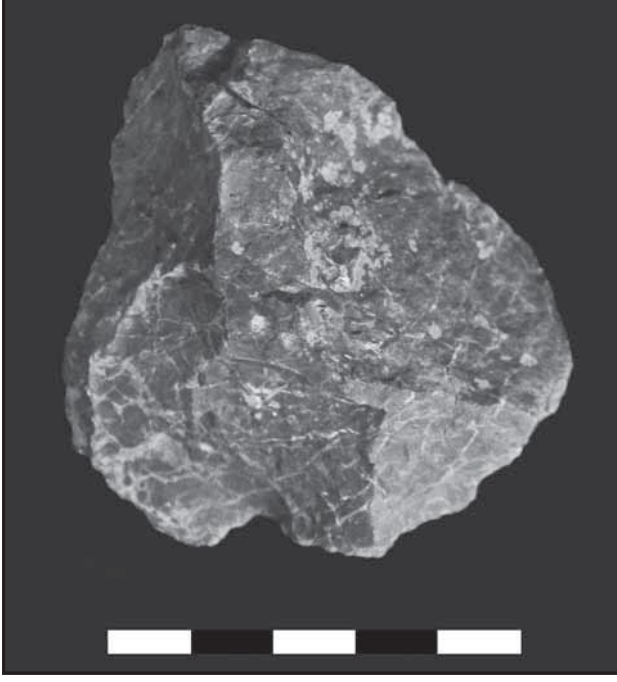
TAŞKIRAN, Z. F., (2013), "Keski Ağızlı Yatay Ok Uçları", *Anadolu/Anatolia*, Sayı 39: 1-12.

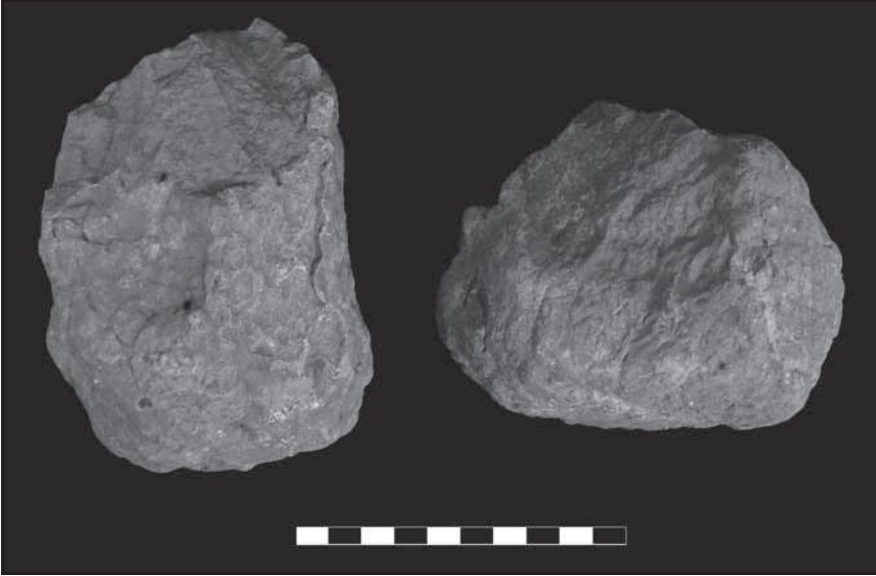
Resim 1: Keski ağızlı yatay ok ucu.

Resim 2: Merkezci récurrent levallois çekirdek (disk haline gelmiş)

Resim 3: Çekirdek.

Resim 4: Kıyıcı aletler.

Resim 5: Kıyıcı alet.

Resim 6: İki yüzeyli alet.

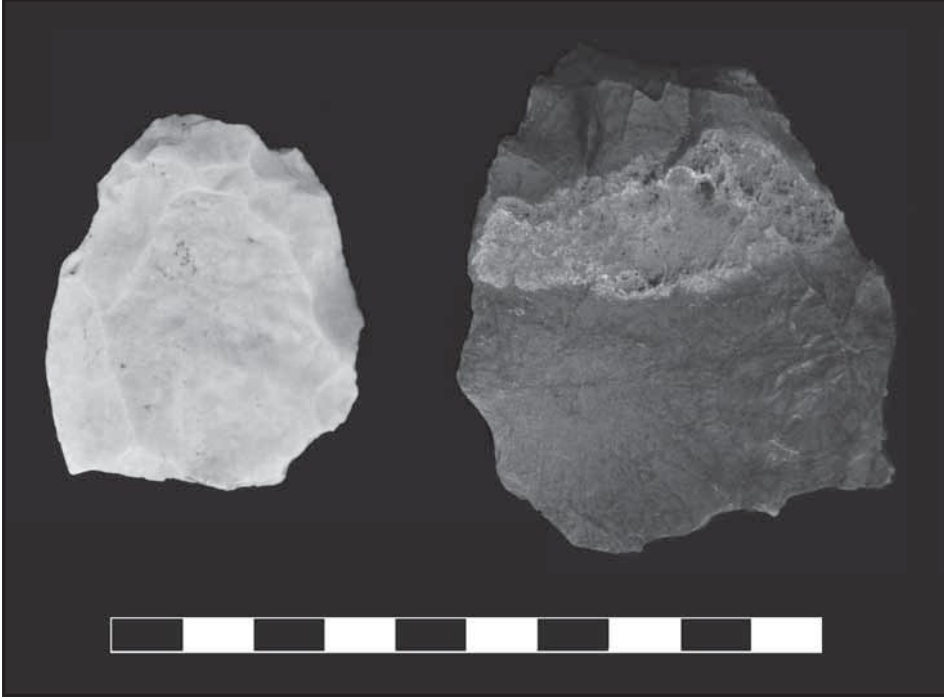
Resim 7: Kıyıcı alet.

Resim 8: Merkezci récurrent levallois çekirdek.

Resim 9: Kıyıcı aletleri.

Resim 10: Lineal levallois çekirdek.

Resim 11: Merkezci récurrent levallois çekirdek.